

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., проф.Козак Ю.Г.
“ ” 2018 р.

ОДЕСА - 2018

АНОТАЦІЯ

Могілевська Єлизавета Вадимівна, «Удосконалення регіональної торгівлі послугами міжнародного транспорту (на прикладі Одеського регіону)»
 випускна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності «Міжнародна економіка», Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2018.

Випускна робота складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження - процес регіональної торгівлі послугами міжнародного транспорту Одеського регіону.

У роботі розглядаються теоретичні основи регіональної торгівлі послугами міжнародного транспорту: визначено поняття торгівлі послугами міжнародного транспорту, узагальнено їх класифікацію та фактори, що впливають на її ефективність, наведено методи оцінювання ефективності зовнішньої торгівлі послугами міжнародного транспорту.

Проаналізовані загальні показники динаміки, структури та географічної спрямованості зовнішньої торгівлі послугами міжнародного транспорту Одеського регіону та чинників впливу (за допомогою інструменту SWOT-аналіз), проведено аналіз сучасного стану розвитку логістичної складової міжнародного транспорту Одеського регіону.

Запропоновано основні напрями удосконалення послугами міжнародного транспорту Одеського регіону за рахунок організаційних заходів з удосконалення зовнішньої торгівлі послугами міжнародного транспорту Одеського регіону та оптимізації логістичних процесів.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність підприємства, експорт транспортних послуг, ефективність експортної діяльності, фактори ефективності експортної діяльності, експортний потенціал.

ANNOTATION

Mogilevskaya Elizaveta Vadymivna, "Improvement of regional trade in international transport services (on the example of the Odessa region)"
 on the receipt of educationally qualifying level of bachelor of speciality "international economy"
 the Odessa national economic university Odessa, 2018

Thesis consists of three chapters. The object of research is the process of regional trade in services of international transport in Odessa region.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of regional trade in international transport services: the concept of trade in international transport services was defined, its classification and factors influencing the efficiency were summarized, methods of estimation of foreign trade in international transport services effectiveness were presented.

The general indicators of dynamics, structure and geographical orientation of foreign trade in services of international transport of the Odessa region and factors of influence (using the SWOT-analysis tool) was analyzed, the analysis of the current state of development of the logistic component of international transport of the Odessa region was analyzed.

The main directions of improvement of services of international transport of the Odessa region by the organizational measures on improvement of international transport services foreign trade in the Odessa region and optimization of logistic processes are offered.

Key words: foreign economic activity of the enterprise, export of transport services, efficiency of export activity, factors of export efficiency, export potential.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ МІЖНАРОДНОГО ТРАНСПОРТУ	
1.1. Зовнішня торгівля послугами міжнародного транспорту: сутність, класифікація, фактори впливу.....	7
1.2. Міжнародне та національне регулювання зовнішньої торгівлі транспортними послугами	14
1.3. Методичні підходи щодо оцінки зовнішньої торгівлі послугами міжнародного транспорту	22
Висновки до розділу 1.....	28
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ МІЖНАРОДНОГО ТРАНСПОРТУ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ.....	
2.1. Аналіз загальних показників динаміки, структури та географічної спрямованості зовнішньої торгівлі послугами міжнародного транспорту Одеського регіону..	30
2.2. Аналіз сучасного стану розвитку логістичної складової міжнародного транспорту Одеського регіону	37
2.3. SWOT-аналіз факторів впливу на зовнішню торгівлю послугами міжнародного транспорту Одеського регіону ..	48
Висновки до розділу 2.....	53
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ МІЖНАРОДНОГО ТРАНСПОРТУ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ	
3.1. Організаційні заходи з удосконалення зовнішньої торгівлі послугами міжнародного транспорту Одеського регіону..	54
3.2. Оптимізація логістичних процесів як фактор підвищення привабливості транспортних послуг Одеського регіону на світовому ринку	62
Висновки до розділу 3.....	69
ВИСНОВКИ.....	71
Список літературних джерел.....	76

ВСТУП

Зовнішньоторговельна діяльність - це важлива складова товарного обігу та основний напрям господарської діяльності суб'єктів ЗЕД. Саме зовнішньоторговельні операції складають 80% операцій, що здійснюються суб'єктами світового господарства, а ринок послуг є невід'ємною та однією з найважливіших частин міжнародних економічних відносин. Слід зазначити, що найбільш вагоме місце в міжнародному товарному обігу займають послуги міжнародного транспорту. Вони забезпечують не лише розвиток світової торгівлі товарами, а стимулюють підвищення рівня економічної активності, розширюючи масштаби виробництва та пов'язуючи виробників і споживачів. Головною метою транспортної системи країни є якісне обслуговування у формі надання послуг з перевезення, зберігання, координування, організації перевезень. Головною умовою проведення зовнішньоекономічної операції з міжнародного транспорту є її ефективність, бо лише ті регіони, що є суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, які можуть забезпечити ефективний рух та розвиток транспорту, а також задовольнити потреби споживачів, можуть розраховувати на підвищення й інших показників соціально-економічного розвитку. Стійке функціонування економіки регіону має тісний зв'язок з розвитком транспортних послуг та налагодження інфраструктури - саме вони впливають на рівень інвестиційної привабливості, виробництво, якість життя населення.

У наш час транспортні послуги більшості українських регіонів характеризуються нерівномірністю, відсутністю сталих механізмів управління, що стримує розвиток економіки, тому виникає необхідність шукати шляхи удосконалення регіональної торгівлі послугами міжнародного транспорту. Вищевикладене обумовило **актуальність теми** випускної роботи, постановку її мети і завдань.

Проблеми вдосконалення та розвитку міжнародної торгівлі транспортними послугами на рівні регіону відображені у наукових працях українських та зарубіжних вчених-економістів, серед яких Бережна Г.В.,

Киреев А.Н. , Карась О. О., Корнієцький О.В., Левковець П.Р., Маруніч В.С. та інші. Однак досі не знижується актуальність пошуку шляхів подальшого стимулювання даної сфери господарської діяльності, особливо в умовах інтеграції транспортної інфраструктури України та, зокрема, Одеського регіону до світової транспортної системи та системи сполучення з країнами ЄС.

Метою роботи є дослідження стану та перспектив удосконалення регіональної торгівлі послугами міжнародного транспорту Одеського регіону.

Відповідно до поставленої мети було виокремлено наступні **завдання**:

- визначити поняття торгівлі послугами міжнародного транспорту, узагальнити їх класифікацію та фактори впливу;
- дослідити особливості міжнародного та національного регулювання зовнішньої торгівлі транспортними послугами;
- визначити методичні підходи щодо оцінки міжнародної торгівлі регіону транспортними послугами;
- проаналізувати загальні показники динаміки, структури та географічної спрямованості зовнішньої торгівлі послугами міжнародного транспорту Одеського регіону;
- проаналізувати сучасний стан розвитку логістичної складової міжнародного транспорту Одеського регіону;
- провести SWOT-аналіз факторів впливу на зовнішню торгівлю послугами міжнародного транспорту Одеського регіону;
- розробити організаційні заходи з удосконалення зовнішньої торгівлі послугами міжнародного транспорту Одеського регіону;
- запропонувати напрямки оптимізації логістичних процесів для підвищення привабливості транспортних послуг Одеського регіону на світовому ринку.

Об'єкт дослідження – процес регіональної торгівлі послугами міжнародного транспорту.

Предмет дослідження – теоретичні основи та організаційно-економічні рішення щодо удосконалення торгівлі послугами міжнародного транспорту Одеського регіону.

Методологічну основу випускної роботи складають теоретичні положення економічної науки, наукові праці вітчизняних та закордонних вчених, монографічна література, присвячена проблемам міжнародного транспорту та пов'язаних послуг. При написанні випускної роботи використано загальнонаукові та спеціальні методи: узагальнення та синтезу, порівняльного, статистичного та економічного аналізу, графічні методи. Робота здійснена з використанням офісного пакету MS Office - Microsoft Excel.

Інформаційна база дослідження. При написанні випускної роботи використовувалися закони України, міжнародні конвенції з питань транспортних послуг, т інші нормативно-правові документи, монографічна та спеціальна наукова література, Інтернет-джерела, статистична інформація Державної служби статистики України, Департаменту статистики Одеської області та Міністерства економіки.

Практичне значення результатів відображається в наданні рекомендацій щодо удосконалення регіональної торгівлі послугами міжнародного транспорту.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

ВИСНОВКИ

Таким чином, проведене дослідження дало змогу дійти наступних висновків:

1. Зовнішня торгівля послугами міжнародного транспорту – це послуги усіх видів транспорту з переміщення предмета транспортної операції, що надаються резидентами однієї країни резидентам іншої країни. Враховуючи всі види транспорту можна виокремити морський як найбільш поширений вид міжнародних транспортних послуг (80 % усього вантажообігу здійснюється саме морським шляхом). На сьогодні лідерами на ринку морських послуг є країни, які мають вихід до моря та океану, розвинену портову інфраструктуру та транспортний парк суден – США, Японія, Німеччина, Великобританія, Норвегія, Франція.
2. Розглянувши особливості зовнішньої торгівлі послугами міжнародного транспорту, можна зробити висновок, що особливості транспортних послуг полягають в наступному: транспорт не виробляє нових товарів, але завдяки їх переміщенню забезпечується подовження процесу виробництва і обігу, створення транспортних послуг співпадає в часі з їх споживанням, транспорт займає важливе місце в міжнародному товарному обігу, оскільки він є необхідною умовою міжнародного поділу праці, зовнішньої торгівлі, економічних зв'язків між країнами, а також він є експортером своєї продукції, транспортні послуги залежать від факторів розвитку ринкової економіки.
3. Питання міжнародних транспортних перевезень - одні з найскладніших у міжнародному комерційному праві, саме тому існує достатня кількість документів, що регулюють цю сферу. Зокрема, загальнообов'язкові норми ГАТС для всіх видів транспорту та окремі норми для автомобільного, морського, річкового, залізничного та авіаційного транспорту.

4. Ключовим чинником забезпечення ефективності зовнішньої торгівлі транспортними послугами є наявність точної і об'єктивної оцінки її результатів, що стає можливим за допомогою таких показників як експорт, імпорт та сальдо транспортних послуг, їх темпи росту та приросту, експортну, імпортну та зовнішньоторговельну квоти та ефективність міжнародних перевезень.
5. В Одеській області у широких масштабах забезпечується передача вантажів між різними видами транспорту, діють міжнародні залізнично-морські та автомобільно-морські переправи. Через територію Одеської області проходять п'ять міжнародних транспортних коридорів: сьомий та дев'ятий критські, транспортний коридор TRACECA (Європа – Кавказ - Азія), коридори «Балтійське море - Чорне море» та «Чорноморське транспортне кільце» - транспортний коридор навколо Чорного моря Організації Чорноморського Економічного Співробітництва (ОЧЕС).
6. Структура експорту послуг протягом тривалого часу залишається майже незмінною. У 2017 році найбільші обсяги експорту припадали на транспортні послуги, які займали 84,2% від загального обсягу експорту послуг. Порівняно з 2016 роком зменшилися обсяги експорту транспортних послуг – на 42,7 млн. дол.
7. Динаміка надання транспортних послуг морського транспорту є негативною, оскільки йде зменшення експорту та збільшення імпорту послуг. Тож у 2017 році імпорт збільшився на 175,4% в порівнянні з попереднім і складає 130510,1 тис. дол. США. Експорт все одно переважає і складає 422397,6 тис. дол. США, однак приріст в порівнянні з попереднім роком склав лише 98,3%. Вантажопереробка експортних вантажів в морських портах області склала 15 млн 548 тис. т (89,1% до показників 2017 року), імпортних – 4 млн 116 тис. т (приріст на 43,5% в порівнянні з аналогічними показниками 2017 року). Щодо експорту послуг річкового транспорту, то динаміка є

позитивною, тільки у 2016 році був спад, проте, в цілому, експорт збільшується і у 2017 році складав 21229,8 тис. дол. США. У структурі експорту залізничних послуг спостерігається зріст, а в структурі імпорту падіння, що є позитивною тенденцією. Однак після значного збільшення експорту залізничних послуг у 2016 році (131,6%) відбулось значне падіння і у 2017 році експорт складав 23119,1 тис. дол. США, а імпорт 1949,9 тис. дол.. США.

8. SWOT-аналіз зовнішньої торгівлі послугами міжнародного транспорту показує, що транспортний комплекс Одеського регіону є досить сприятливим та привабливим, проте потребує серйозної реструктуризації та оновлення основних фондів, удосконалення технологій перевезень і підвищення якості транспортно-експедиційних послуг відповідно до вимог ринкової економіки, європейських та світових стандартів якості в цій галузі. Одеський регіон має досить сприятливі можливості для розвитку експортної діяльності але, на жаль, його експортний потенціал реалізований не повністю.
9. Одними з ключових факторів міжнародної конкурентоспроможності Одеського регіону є потужний міжгалузевий транспортний комплекс та розгалуженість транспортної системи. Зокрема, до шляхів підвищення конкурентоспроможності транспортного комплексу Одеського регіону можна віднести: тарифи, інформаційне забезпечення, інфраструктуру, спільні проекти, комунікаційну програму.
10. У зв'язку з підписанням Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, у тому числі в частині співпраці в області "Транспорт", що обумовлює розвиток комбінованих та мультимодальних перевезень, питання сучасного стану нормативно-правової бази, що регулює здійснення таких перевезень та їх розвитку на національному рівні потребує перегляду та вдосконалення. Слід зазначити, що в боротьбі за транзит важливу роль відіграє траншипмент, що має зайняти більшу нішу в діяльності морських портів України і це може бути причиною

отримання економічної вигоди у додатковому річному прибутку. В умовах "загального" ринку для уникнення бар'єрів при проходженні вантажів через морські порти, необхідним є зниження витрат, що зумовлені затримками вантажу у процесі виконання контрольних процедур, зокрема у спосіб спрощення механізмів і скорочення часу оброблення вантажів та їх випуску органами державного контролю.

11. Одеська область має багатий потенціал для розвитку логістичних послуг, має вигідне географічне положення, розвинуту сітку автомобільних доріг, висококваліфікований трудовий потенціал. Ефективна координація і управління вантажопотоками всередині кожного регіону неможлива без урахування особливостей їхнього функціонування. Передумовою вибору логістичної стратегії регіону та вибору стратегічних пріоритетів розвитку регіональної логістичної системи є аналіз та оцінка рівня її розвитку. Аналіз та оцінка рівня розвитку регіональної логістичної системи здійснювались за двома напрямками: аналіз та оцінка логістичного потенціалу регіону, аналіз та оцінка логістизації економіки регіону. Пріоритетним напрямком розвитку галузі з огляду на підтримку впровадження державної політики щодо розвитку Одеського регіону як транзитної держави є розвиток мультимодальності та логістичних технологій.
12. Для перевірки життєздатності мультимодальних рішень на трьох ключових транспортних маршрутах або операціях було розроблено три сценарії. Основний висновок полягає в тому, що існують вагомі економічні та екологічні підстави: збільшити частку перевезень, наприклад, на маршруті Україна – Туреччина; більше використовувати ВВТ для внутрішніх перевезень насипного вантажу (наприклад, зерна), коли відстань перевищує приблизно 400 км; запровадити послугу автомобільно-залізничних, або контрейлерних перевезень на магістральних внутрішніх маршрутах, таких як Одеса – Київ (480 км) або Одеса – Львів (800 км); за трудовитратами й енерговитратами

контрейлерні перевезення виявилися найбільш рентабельними (0,4 млн євро), за ними йдуть вантажні автомобілі класу Євро-5 (2 млн євро) та ВВТ (2,6 млн євро).

13. Основні заходи направлені на формування сучасної логістичної інфраструктури, що відповідає міжнародним стандартам; підвищення продуктивності (скорочення термінів доставки товарів, зниження тарифів на зберігання, підвищенні якості сервісного обслуговування, збільшення обсягів пасажирських і вантажних потоків) і в інноваційній активності підприємств, що входять до складу кластеру; в активізації залучення інвестицій; в забезпеченні прискореного соціально-економічного розвитку регіонів, де розміщені кластери, що в кінцевому підсумку, дозволить збільшити кількість додаткових робочих місць, заробітну плату і надходження до бюджетів усіх рівнів, підвищити стійкість і конкурентоспроможність економіки України .

Список літературних джерел

1. Козак Ю. Г. Міжнародна торгівля: навч. посібник / Ю. Г. Козак, Н. С. Логвінова, Н. В. Притула та інші. - 5-те вид., перероб. та доп. - Київ: Центр учбової літератури, 2015. – 272 с.
2. Бережна Г.В. Особливості експорту та імпорту послуг України / Г.В. Бережна // Держава та регіони. Сер. : Економіка та підприємництво. – 2013. – № 1. – С. 35-40.
3. Козак Ю.Г. Основи міжнародної торгівлі: Навчальний посібник / Ю.Г. Козака, Н.С. Логвінової - Київ: ЦНЛ, 2005 р. – 656 с.
4. Зовнішня торгівля України: статистичний збірник / [відповід. за випуск А.О. Фризоренко]. – К. : Інформаційно-аналітичне агенство, 2011. – 101 с.
5. Офіційний сайт Світової організації торгівлі [Електронний ресурс] // Режим доступу до ресурсу: <http://wto.org>.
6. Офіційний сайт ЮНКТАД [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://unctad.org>.
7. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про відповідальність операторів транспортних терміналів у міжнародній торгівлі / Комісія ООН по праву міжнародної торгівлі// – Нью-Йорк: Організація Об'єднаних Націй, 1994. - С. 652 - 660.
8. Конвенція про договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів / Конвенція ООН по праву міжнародного транспорту // . – Женева: Організація Об'єднаних Націй, 1956.
9. Конвенція про уніфікацію деяких правил міжнародних повітряних перевезень [Електронний ресурс] / ІКАО // . – 1999. - Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_594
10. Про автомобільний транспорт: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2344-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 22. – С. 105.

11. Киреев А. Международная экономика. В 2-х ч. Ч.1. Международная микроэкономика: движение товаров и факторов производства : учеб. пособ. для вузов / А. Киреев. – М. : Международные отношения, 2002. – 416 с.
12. Олефір А.О., Тіпанов В.В. Тенденції розвитку міжнародної торгівлі послугами в умовах динамізації конкурентного середовища / А.О. Олефір, В.В. Тіпанов. – К. : КНЕУ ; Міжнародна економічна політика. – 2008. – № 1–2(8–9). – С. 179–221.
13. Антонюк К.В. Визначальні фактори розвитку сучасної міжнародної торгівлі послугами / К. В. Антонюк // Вісник київського національного університету ім.. Т.Г. Шевченка. Сер.: Економіка. – 2013. №153. – С. 99-103.
14. Пятницький В.Т. Система світової торгівлі: практичний посібник / В. Т. Пятницький (пер.з англ.). – К. : “К.І.С.”, 2002. – 348 с.
15. Шумілов В.М. Міжнародне економічне право в епоху глобалізації / В.М. Шумілов. - М.: Междунар. відносини, 2003. - 272 с.
16. Коновалова Д. І. Міжнародна торгівля послугами: основні тенденції та проблеми розвитку / Д.І. Коновалова. - М. : МДІМВ, 2009. С. 55.
17. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ./ Кер.авт.кол. і наук. ред. Циганкова Т.М. – К.:КНЕУ,2003.-660с.
18. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: Навчальний посібник / [Козак Ю.Г., Логвінова Н.С. та ін.]; за ред. Ю.Г. Козака, Н.С. Логвінової, М.А. Зайця. – 4-тє вид., перероб. та доп. – К.: Освіта України, 2012. – 272 с.
19. Міжнародна конвенція про уніфікацію деяких правил про коносамент 1924 (Гаазькі правила) / / Міжнародне приватне право: зб. норматив. док-тов. - М., 1994. - С. 208-219.
20. Брюссельський протокол 1968 про зміну Міжнародної конвенції про уніфікацію деяких правил про коносамент 1924 (Правила Вісбі) / /

- Міжнародне приватне право: зб. норматив. док-тов. - М., 1994. - С. 220-227.
21. Конвенція ООН про морське перевезення вантажів 1978 р. (Гамбурзькі правила) // Міжнародне приватне право: зб. норматив. док-тов. - М., 1994. - С. 228-254.
  22. Мусієнко В. Регулювання правовідносин у сфері морських перевезень / В. Мусієнко // Прокуратура. Людина. Держава : Фахове юридичне видання. - 2004. - N12. - С. 121-124
  23. Левковець П.Р., Маруніч В.С. Міжнародні перевезення і транспортне право: Навчальний посібник. – 3-є видання, виправлене та доповнене / П.Р. Левковець, В.С. Маруніч. – К.: Арістей, 2005. – 292 с.
  24. Міжнародна торгівля : Підручник / За ред.. Козака Ю.Г., Логвінової Н.С., Барановської М.І. –К.: ЦУЛ, 2011.- 512с.
  25. Маловичко А. Експорт транспортних послуг у міжнародній і зовнішній торгівлі/ Андрій Маловичко// Економічний аналіз. – 2011. №8.
  26. Кованов С. И. Экономические показатели деятельности сельскохозяйственных предприятий: справочник. – [2-е изд., перераб. и доп.] / С. И. Кованов, В. А. Свободин. – М. : Агропромиздат, 1991. – 304 с.
  27. Петрик А. В. Формування транспортних систем в агропромисловому виробництві / А. В. Петрик ; Нац. транспорт. ун-т. – К. : Політехніка, 2004. – 316 с.
  28. Аничин Л. М. Розподіл матеріальних ресурсів як факторів підвищення ефективності їх використання / Л. М. Аничин, М. Г. Дрощенко, М. Т. Лебідь, В. П. Філатов // Вісник ХДАУ. – 2001. – № 5. – С. 122–130.
  29. Бурковський І.Д. Організаційно-економічне обґрунтування системного оновлення та ефективного використання транспортних засобів у сільському господарстві / І. Д. Бурковський, І. В. Кушнір, І. І. Червен, О. В. Шебаніна. – Миколаїв : МДАУ, 2006. – 165 с.
  30. Одеська область [Електронний ресурс] // Україна сьогодні – Режим доступу до ресурсу: <http://www.rada.com.ua/ukr/RegionsPotential/Odesa/>.

31. Одеська область [Електронний ресурс] // Паспорт області. - Режим доступу до ресурсу: <http://region.odessa.gov.ua>
32. Про Одещину [Електронний ресурс] // Одеська обласна державна адміністрація – Режим доступу до ресурсу: <http://oda.odessa.gov.ua/info/pro-odewinu/harakteristika/>.
33. «Положення про транспортний кластер» – Одеська Обласна Рада, 26 серпня 2011 року № 212-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://morhoz.odessa.gov.ua/Main.aspx?sect=Page&IDPage=34642&id=119>
34. Щодо перспектив створення морських кластерів в Одеській області - Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс] // Режим доступу до ресурсу: <http://www.niss.gov.ua/articles/987/>.
35. Головне управління статистики в Одеській області [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>
36. Корнієцький О. В. Методичні аспекти розвитку міжрегіональної взаємодії транспортно-логістичних систем в умовах синхронізації / О. В. Корнієцький // Економіка та держава. – 2015. – № 11. – С. 47–50.
37. Ніценко В. С. Проблеми сталого розвитку Одеського регіону / В. С. Ніценко, В. В. Попович // БізнесІнформ. - 2013. - № 7.
38. Всеукраїнська експертна мережа / Одеська область [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.experts.in.ua/regions/detail.php?ID=4340>.
39. Стратегія економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/177/1/Kovalev%2C%20Karpov%2C%20Smentyna.pdf>
40. Карась О.О. Застосування SWOT-аналізу при дослідженні ринку транспортних послуг / О. О. Карась, Р. С. Бугаєвський // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Сер. : Економіка і управління. - 2013. - Вип. 23-24. - С. 30-

37. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpdetut_eiu_2013_23-24_7
41. Асоціація морських портів України: офіційний сайт. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://uspa.gov.ua/>
42. Паспорт Одеської області за 2017 рік: Одеська обласна державна адміністрація. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://oda.odessa.gov.ua/statics/pages/files/5ad4588a865b7.pdf>
43. Стратегічний план розвитку морського транспорту на період до 2020 року від 18.12.2015. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/NT1988.html
44. Артамонова Н., Сернат А. Транспортно-логістична кластеризація як фактор забезпечення інноваційного розвитку регіонів України / Н. Артамонова, А. Чернат // Науковий вісник [Одеського національного економічного університету]. - 2014. - № 9. - С. 43-57. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2014_9_7
45. Обсяги переробки вантажів в морських портах області за січень-березень 2018 (факт)) [Електронний ресурс]. Управління транспортно-комунікаційної інфраструктури Одеської обласної державної адміністрації. – 2018. – Режим доступу: <http://morhoz.odessa.gov.ua/obsyagy-pererobky-vantazhiv-v-morskyh-portah-oblasti-za-sichen-berezen-2018-fakt/>
46. Омельян В. Міністерство інфраструктури співпрацює з урядом Німеччини для підготовки і реалізації спільних інфраструктурних проєктів / Адміністрація морських портів України // [Електронний ресурс]. - 2018. Режим доступу: <http://www.uspa.gov.ua/ru/press-tsentr/novosti/novosti-ampu/16180-ministerstvo-infrastruktury-sotrudnichaet-s-pravitelstvom-germanii-dlya-podgotovki-i-realizatsii-sovmestnykh-infrastrukturnykh-proektov-vladimir-omelyan>
47. Вузьке Горлечко Українських Портів, Або Як Не Згноїти Рекордні Врожаї [Електронний ресурс] / Ярощук О., Білоусова Н. //

- АГРОПОЛІТ.- 2017. Режим доступу: agropolit.com/spetsproekty/317-vuzke-gorlechko-ukrayinskih-portiv-abo-yak-ne-zgnoyiti-rekordni-vrojayi.
48. Концепція розвитку транспортно-дорожнього комплексу України на середньостроковий період та до 2020 року. Міністерство транспорту України. Проект // Автопрофи. – 2001. – №14–15. – С.14–18.
49. Савенко І.І. Аналіз регіональної мережі зберігання зерна Одеської області / І.І. Савенко // Наукові праці. – 2017. - №36. С. 65-71.
50. Комплексне бачення участі України в стратегії ЄС для Дунайського регіону [за ред. І. Студенніков]. –Одеса, 2015. – 158 с.
51. “TER Data and GIS Maps.” Polybius at The Clickto Network, Fox News, [Electronic resource] Access: web.archive.org/web/20110223194354/http://www.unece.org/trans/main/ter/Countries/PanEuCorridors.html
52. Стратегія економічного та соціального розвитку міста Одеси до 2022 року/Ред. — Одеса: ТЕС, 2013. — 80 с.: Іл. — (Одеса–2022).
53. Зуйкова Ю.Д. Аналіз чинників, що впливають на зовнішньоторгівельну діяльність Одеського регіону / Ю.Д. Зуйкова: матеріали міжфак. наук.-практ. конф. молодих вчених, магістрів та студентів [«Двадцять перші економіко-правові дискусії »], (Київ, 31 жовтня 2017 р.) / [Електронний ресурс]. - 2018. Режим доступу: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-2067/>
54. Жарська І.О. Проблеми формування Одеського транспортного кластеру / І. О. Жарська // Формування ринкової економіки : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана» ; [редкол.: О. О. Беляєв (відп. ред.) та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2011. – Спец. вип.: Регіональний розвиток України: проблеми та перспективи : у 2 ч. / відп. ред. С. Фіялка. – Ч. 2. – С. 55–63.
55. Про Концепцію розвитку Державної прикордонної служби України на період до 2015 року від 19 червня 2006 року N 546/2006. – 2006.
56. Собкевич О., Ємельянова О. Щодо перспективних напрямів співробітництва України з країнами ЄС у реалізації потенціалу

- транспортної системи України / О. Собкевич, О. Ємельянова // Національний інститут стратегічних досліджень. - 2017.
57. Міжнародна технічна допомога ЄС у сфері транспорту / сайт Міністерства інфраструктури України // [Електронний ресурс]Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/content/mizhnarodna-tehnicna-dopomoga-es-u-sferi-transportu.html>
58. Герасимчук З.В. Стратегічні пріоритети розвитку регіональних логістичних систем / З. В. Герасимчук // Луцький національний технічний університет. – 2010.
59. Стратегія сталої логістики та План дій для України / Міністерство інфраструктури України //. – К., 2017.
60. Мобілізація сталого транспорту для розвитку - аналіз і рекомендації щодо формування політики від Консультативної групи високого рівня зі сталого транспорту (ООН) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://sustainabledevelopment.un.org/topics/sustainabletransport/highleveladvisorygroup>